Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2017, sp. zn. 5 Tdo 1085/2017, ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.1085.2017.1

Číslo: 32/2018

Právní věta: „Neoprávněným užitím dat“ ve smyslu § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku je i jejich nedovolené zkopírování na jiný nosič informací za účelem pozdějšího využití pro potřeby pachatele nebo jiné osoby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.12.2017

Spisová značka: 5 Tdo 1085/2017

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací

Předpisy: § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku
§ 230 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. M. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 4. 2017, sp. zn. 6 To 89/2016, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 53 T 7/2015.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 16. 6. 2016, sp. zn. 53 T 7/2015, byl obviněný M. M. uznán vinným pod bodem 1. výroku o vině přečinem neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), a pod bodem 2. přečinem porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku, jehož se podle zjištění soudu dopustil ve spolupachatelství se spoluobviněným J. P. Za to mu byl podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný peněžitý trest ve výměře 60 denních sazeb po 1 000 Kč. Pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, byl podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená obchodní společnost E., spol. s r. o., se sídlem H., B., nyní P., B. – K. P. (dále jen „E.“), odkázána s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Dále byl obviněný M. M. zproštěn obžaloby státního zástupce Krajského

státního zastupitelství v Brně č. j. 1 KZV 21/2013-107 podle § 226 písm. b) tr. ř. pro další skutek, ve kterém byl spatřován přečin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1, 2 písm. a) tr. zákoníku.

2. Uvedené trestné činnosti se obviněný M. M. (zjednodušeně uvedeno) dopustil pod bodem 1. tím, že jako zaměstnanec obchodní společnosti E., u níž v období od 3. 9. 2007 do 31. 5. 2010 působil na pozici programátor – analytik, neoprávněně užil počítačové programy a data, ke kterým měl přístup, a bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele zkopíroval na vlastní nosič informací data uložená v informačním systému QI užívaném obchodní společností E., zejména číselník zboží, číselník obchodních partnerů a obchodní nabídku na dodání zboží, a to v úmyslu získat prospěch obchodní společnosti C. S. spol. s r. o., se sídlem M., B. (dále ve zkratce jen „C. S.“), jejímž byl od 28. 4. 2010 jediným jednatelem a od 18. 5. 2010 jediným společníkem. Skutek pod bodem 2. výroku o vině spočívá v tom, že obviněný M. M. jako programátor – analytik zaměstnaný u obchodní společnosti E. a současně v rozhodném období jako jediný jednatel i společník obchodní společnosti C. S. společně s již odsouzeným J. P., obchodním manažerem obchodní společnosti E. a od 1. 10. 2010 zprostředkovatelem prodeje obchodní společnosti C. S., při zajišťování a sjednávání zakázek pro obchodní společnost C. S. v období od 24. 5. 2010 do 25. 10. 2010 v B. v rozporu s ustanovením § 44 odst. 1, 2 písm. h) a § 51 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obch. zák.“), využil v hospodářské soutěži informace tvořící obchodní tajemství obchodní společnosti E., a to zejména informace o zákaznících provozujících systém pro automatickou identifikaci označování produktů čárovými kódy, včetně kontaktu na jejich zástupce, o struktuře a cenových relacích jimi objednávaného zboží k provozování těchto systémů a o řešených požadavcích zákazníků. Takto nabídl šesti obchodním společnostem specifikovaným ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně odběr zboží a služeb, na podkladě informací tvořících obchodní tajemství společnosti E. je zrealizoval za 339 708 Kč, ve spojitosti s tím a v návaznosti na informace tvořící obchodní tajemství pak zrealizoval další obchodní případy za 846 452 Kč.

3. Proti uvedenému rozsudku podal obviněný M. M. spolu s již odsouzeným J. P. odvolání, o nichž rozhodl Vrchní soud v Olomouci ve veřejném zasedání konaném dne 24. 4. 2017 usnesením pod sp. zn. 6 To 89/2016 tak, že obě podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci podal obviněný M. M. prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Obviněný se dovoláním domáhal přezkumu označeného rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání, neboť podle jeho přesvědčení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku i jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Měl za to, že v případě bodu 1. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně nebyly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Odvolací soud se dostatečně nevypořádal se skutečností, že obviněný měl k datům oprávněný přístup, který poškozená obchodní společnost E. nijak neomezila, ač měla možnosti i prostředky, jak data před přenosem ochránit. Dále poukázal na výpověď svědka K. S., ze které vyplynulo, že obviněný měl neomezený přístup k údajům obsaženým v systému QI, soud proto neměl dospět k závěru, že export dat byl proveden neoprávněně a že šlo o jejich neoprávněné užití. V této spojitosti odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci vedené pod sp. zn. 7 Tdo 731/2015. Uvedl také, že žádný obecně závazný právní předpis ani interní předpis nezakazoval export dat, obviněný data při své práci běžně používal a byl oprávněn jejich export provést. Proto se podle svého přesvědčení nemohl dopustit protiprávního jednání, neboť každý může činit, co není zakázáno. Z těchto důvodů jej měl soud pro tento skutek zprostit obžaloby, protože nebyly naplněny všechny

znaky skutkové podstaty tvrzeného trestného činu. Za zcela irelevantní považuje úvahy, zda měl důvod k exportu dat.

6. Dále namítl, že skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů nejsou úplná a z provedeného dokazování nevyplývá ani teoretická možnost získání neoprávněného prospěchu z exportu dat. Navíc šlo o data zčásti veřejně dostupná a data dynamicky se měnící, ztrácející na hodnotě uplynutím doby od exportu, tudíž data alespoň z větší části nepoužitelná. Ve svém souhrnu šlo podle jeho přesvědčení o data obchodně zcela nepoužitelná, která se navíc do počítače společnosti C. S. dostala nedopatřením, jak v předchozím průběhu trestního řízení vysvětlil. V uvedeném počítači byla též nalezena v komprimované podobě, což též svědčí o tom, že tato data nijak pro svou další činnost nevyužíval. Dovolatel poukázal též na konkrétní obchodní případy obchodní společnosti C. S., které mu byly kladeny za vinu ve spojitosti s uvedeným trestným činem a jejichž průběh podle něj nenasvědčuje jakémukoliv využití dat a souborů obchodní společnosti E. Odvolací soud dále nesprávně interpretoval pojem „vlastní nosič informací“ a navíc se vůbec nezabýval užitím stažených souborů. Obviněný byl přesvědčen, že byl odsouzen na základě domněnek a spekulací.

7. Obviněný brojil svým dovoláním též proti usnesení soudu druhého stupně o zamítnutí odvolání v té části, jež se týkala skutku pod bodem 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, který byl právně kvalifikován jako přečin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku, a z důvodů v dovolání podrobně rozvedených namítal, že ani v tomto případě nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty uvedeného trestného činu. Obviněný se též domáhal aplikace § 12 odst. 2 tr. zákoníku a principu subsidiarity trestní represe. S touto otázkou se též soudy nižších stupňů prakticky vůbec nevypořádaly. Podle něj měl být ve věci aplikován pouze obchodní zákoník, trestní řízení v daném případě bylo zneužito k soukromoprávním zájmům poškozeného.

8. Státní zástupce činný u nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného uvedl, že námitky obviněného týkající se absence znaků přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací jsou relevantními jen s jistou dávkou tolerance. Zcela odmítl tvrzení obviněného, že se data v počítači obchodní společnosti C. S. ocitla nedopatřením, že předmětná data nevyužíval, jakož i to, že byl odsouzen na základě „domněnek a spekulací“. Zcela odmítl námitku obviněného, že k datům měl oprávněný přístup, který nebyl nijak omezen, neboť takový přístup lze získat i oprávněně, např. v rámci plnění pracovních úkolů. Z toho ovšem nevyplývá, že s nimi může volně nakládat. Trestnost jednání vymezeného ve skutkové podstatě ustanovení § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku spočívá v tom, že pachatel data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací neoprávněně užije, čímž se rozumí jakákoli nedovolená manipulace s nimi. Jde nejen o užití informací, které je v rozporu s právní normou, ale o užití informací učiněné v rozporu se stanoveným účelem, např. bez vědomí či souhlasu oprávněné osoby i jejich nedovolené kopírování na jiný nosič informací. Odmítl proto námitku obviněného, že manipulace s daty musela být výslovně upravena obecně závazným předpisem nebo interním předpisem obchodní společnosti. Dále označil za bezpředmětnou námitku obviněného (zčásti skutkového charakteru), že data nebyla způsobilá k získání neoprávněného prospěchu. Jestliže totiž obviněný neoprávněně užil data pro potřeby vlastního podnikání, pak nepochybně jednal v úmyslu získat minimálně imateriální neoprávněný prospěch, jehož reálné dosažení se však nevyžaduje. Nadto skutková zjištění ve spojitosti s jednáním uvedeným pod bodem 2. výroku o vině potvrzují, že k získání neoprávněného prospěchu dovolatelem skutečně došlo.

9. Dále se vyjádřil k námitkám vztahujícím se k bodu 2. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně ohledně právní kvalifikace přečinu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku a k argumentaci obviněného, kterou se dovolával aplikace zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

10. Státní zástupce uzavřel, že námitky obviněného, které lze obsahově podřadit pod formálně deklarovaný důvod, byly zjevně nedůvodné. Navrhl proto podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout jako zjevně neopodstatněné.

III.
Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

12. Dovolání lze podat z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je aplikace ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně, zásadně se nepřipouští posouzení aplikace těchto norem na skutek prezentovaný dovolatelem, případně na skutek, jehož se dovolatel domáhá vlastní interpretací provedených důkazních prostředků, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. Dovolání z tohoto důvodu nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod.

IV.
Důvodnost dovolání

13. Obviněný v rámci svého mimořádného opravného prostředku z velké části napadal skutková zjištění soudu prvního stupně. Ve vztahu k výroku o vině přečinem neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku zejména šlo o řešení otázky, zda měl k datům svého zaměstnavatele oprávněný přístup, zda měl přístup k počítačovému systému nebo nosiči dat v rámci plnění svých pracovních úkolů, který nebyl omezen právním předpisem či interním předpisem ze strany zaměstnavatele, a zda si je mohl volně kopírovat na svá paměťová média či do svých zařízení. Z obsahu podaného dovolání je patrné, že obviněný sice i v tomto směru napadal naplnění formálních znaků trestného činu, a sice znak protiprávnosti, nicméně jeho námitky vycházely z jiného než soudy prokázaného skutkového stavu věci. Soudy obou stupňů důvodně uzavřely, že takové oprávnění obviněný neměl, že to nebylo součástí plnění pracovních úkolů, tedy že tak činil nedovoleně, bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele. V tomto směru dovolání není podáno důvodně a užitá argumentace neodpovídá deklarovanému dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

14. Přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku se dopustí, kdo získá přístup k počítačovému systému nebo k nosiči informací a neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací. Z uvedených dvou alternativ předmětu útoku podle rozsudku soudu prvního stupně byla v předmětné věci naplněna ta první (počítačový systém). Podle § 230 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. V tomto případě bylo obviněnému kladeno za vinu, že tak činil v úmyslu získat sobě neoprávněný prospěch.

15. Ustanovení o přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 tr. zákoníku postihuje v prvních dvou odstavcích pestrou škálu jednání, která souhrnně bývají označována jako kybernetická kriminalita (jež tímto ustanovením ovšem není vyčerpána, postihují ji i

následující dva paragrafy trestního zákoníku, jakož i některá jeho další ustanovení). Obecně se skutečně uvádí, že § 230 tr. zákoníku v reakci na mezinárodní požadavky (zejména Úmluvu o kybernetické kriminalitě) chrání důvěrnost, integritu a dostupnost počítačových dat, přitom důvěrnost je chráněna především v odstavci prvním tohoto ustanovení, integrita a dostupnost počítačových dat a systémů v jeho odstavci druhém. Jde o to, že podle § 230 odst. 2 tr. zákoníku se primárně nesankcionuje narušení důvěrnosti dat neoprávněným přístupem k počítačovému systému nebo k jeho části, jak je tomu podle odstavce 1, protože zde nezáleží na tom, zda takový přístup pachatel získal neoprávněně či naopak, zda pachatel již takovým přístupem z jiného důvodu oprávněně disponoval, naproti tomu se postihují různorodá jednání uvedená v písm. a) až d) uvedeného ustanovení, která spočívají především v narušení integrity dat a jejich dostupnosti.

16. Ustanovení § 230 tr. zákoníku navazuje na dřívější § 257a zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, účinného do 31. 12. 2009 (dále ve zkratce jen „tr. zák.“), a to ve skutečnosti pouze § 230 odst. 2 tr. zákoníku (a nikoli i § 230 odst. 1 tr. zákoníku, který byl nově formulován až v trestním zákoníku účinném od 1. 1. 2010). Ustanovení § 257a tr. zák. postihující poškození a zneužití záznamu na nosiči informací bylo zavedeno novelou trestního zákona provedenou zákonem č. 557/1991 Sb., s účinností od 1. 1. 1992, následně bylo dvakrát novelizováno (výraznější změna spočívající v úpravě formulace návětí, avšak bez věcného posunu, a mírné rozšíření trestnosti v alternativách bylo provedeno zákonem č. 134/2002 Sb., následně v roce 2006 ve spojitosti s úpravou trestu propadnutí věci byla i u tohoto ustanovení rozšířena dikce o jinou majetkovou hodnotu). Po celou dobu existence uvedeného trestného činu od roku 1992 byla trestná i varianta postihující získání přístupu k nosiči informací a neoprávněného užití takových informací – šlo o § 257a odst. 1 písm. a) tr. zák. Rozdíl tehdejší úpravy oproti současné spočíval v tom, že se pro naplnění základní skutkové podstaty ještě žádal tzv. úmysl přesahující objektivní stránku skutkové podstaty (neboli tzv. druhý úmysl, obmysl, dolus coloratus), který spočíval v tom, že pachatel musel jednat s úmyslem způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. Tento úmysl přesahující objektivní stránku vyžadoval trestní zákon od roku 1992 až do roku 2009 jako znak základní skutkové podstaty, naproti tomu trestní zákoník v tomto směru zpřísnil postih, neboť od 1. 1. 2010 jsou trestná shodná jednání i bez takového úmyslu, který je již okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby v § 230 odst. 3 písm. a). Jinými slovy pro naplnění formálních znaků základní skutkové podstaty daného trestného činu je nerozhodné, zda pachatel s takovým úmyslem jednal či nikoli, tato skutečnost zvyšuje společenskou škodlivost činu natolik, že zákonodárce takové jednání jen z toho důvodu považuje za typově závažnější, takže tuto okolnost stanovil jako důvod pro zvýšení trestní sazby trestu odnětí svobody v § 230 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (v původním znění trestního zákoníku šlo o trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty v § 230 odst. 2 tr. zákoníku a trest odnětí svobody na šest měsíců až tři léta v § 230 odst. 3 tr. zákoníku, nyní jsou horní hranice trestu odnětí svobody v obou odstavcích o rok vyšší). Další zpřísnění trestní represe (resp. zpřesnění dikce zákona) lze shledat v tom, že zákonodárce od 1. 1. 2010 nadále rozlišuje mezi daty uloženými na nosiči informací a daty uloženými v počítačovém systému.

17. Přes tyto odlišnosti, zpřesnění a zpřísnění však i nadále podstata jednání v ustanovení § 257a odst. 1 písm. a) tr. zák. a § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zůstává stejná, totiž že pachatel, který předtím získal přístup k nosiči informací, resp. počítačovému systému, a to ať oprávněně, či nikoli, následně využije tohoto přístupu a informace, resp. data tam uložená, neoprávněně užije. Vůbec se tak od roku 1992 nežádalo, aby současně došlo k poškození dat, jejich pozměnění, znehodnocení apod., postačovalo jejich prosté neoprávněné užití, a to aniž by současně (objektivně) vznikla někomu škoda, újma či naopak prospěch. Již v roce 1992 byl tedy tento trestný čin formulován jako trestný čin formální, a nikoli jako výsledečný, materiální, u něhož závisí jeho dokonání na účinku (v podobě změny na předmětu útoku, tj. jeho porušení či konkrétní ohrožení). Mezi lety 1992 a 2009 bylo navíc pouze zapotřebí, aby k takovému účinku směřoval pachatelův úmysl, aniž by se vyžadovalo, aby

reálně nastal, jak již bylo uvedeno.

18. Zákonodárce v roce 2009 nechtěl jednání tohoto druhu dekriminalizovat, zužovat trestnost tzv. kybernetické kriminality, naopak se vydal cestou její kriminalizace, tedy podstatně rozšířil okruh trestných jednání v této oblasti společenských vztahů. O tom svědčí především zavedení nových skutkových podstat v § 230 odst. 1, § 231 a § 232 tr. zákoníku, ale i rozšíření trestnosti jednání dosud postihovaných v rámci § 257a tr. zák., nově upravených v § 230 odst. 2 tr. zákoníku (což dokládá i shora rozvedená pasáž). Vyplývá to i z důvodové zprávy k tomuto ustanovení trestního zákoníku, podle níž došlo k úpravě a kriminalizaci dalších jednání z důvodu zapracování článků 2 až 11 Úmluvy o počítačové kriminalitě uzavřené v Budapešti dne 23. 11. 2001.

19. Objektem trestného činu, který byl v jednání obviněného shledán, tj. přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tak není pouhá důvěrnost dat, jejich integrita a dostupnost pro jejich držitele, data jsou chráněna i před jejich neoprávněným použitím, podobně jako tomu bylo ještě podle § 257a odst. 1 písm. a) tr. zák. (k tomu srov. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 1455). Dosah ustanovení § 230 tr. zákoníku (stejně jako § 257a tr. zák.) je dokonce širší, než by napovídalo systematické zařazení tohoto trestného činu mezi trestné činy majetkové, neboť jím nejsou chráněna jen majetková práva, ať ve vztahu k věcem hmotným či nehmotným (ve smyslu současného pojetí věci – srov. zejména § 489 a 496 obč. zák.), ale zprostředkovaně i celá řada dalších právních statků, jako jsou osobnostní práva, zejména právo na ochranu osobních údajů (např. jde-li o databázi pacientů s jejich diagnózami), autorská práva (např. ke zvukovým či audiovizuálním dílům), ale i hospodářská a obchodní práva, zejména právo na zachování obchodního či bankovního tajemství, know-how, klientely apod. (shodně tamtéž, ale též např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 695), jako tomu bylo v daném případě.

20. Objekt trestného činu je tak širší, než obviněný ve svém dovolání dovozuje. Z toho plyne, že širší je i následek, který se na objektu projevuje a jímž je porušení či ohrožení shora uvedených právních statků. Shora bylo též uvedeno, že ustanovení § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku nežádá způsobení konkrétního výsledku, tedy účinku, který by se projevil na hmotném (příp. nehmotném) předmětu útoku jako jeho porušení či konkrétní ohrožení. Přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku je totiž ryze formální delikt, můžeme jej proto označit za tzv. moderní delikt, oproti „klasickým“ výsledečným trestným činům. Zákonodárce takovou legislativní technikou (jež je v nových zákonících využívána stále hojněji) vyjadřuje svůj odsudek určitých jednání, která považuje za natolik nebezpečná a škodlivá, že je postihuje, aniž by současně požadoval, aby vedla také k nějakému objektivnímu výsledku. Takové trestné činy lze proto označit za abstraktně ohrožovací (takové jsou vlastně všechny pravé omisivní a čistě komisivní delikty). Tak je tomu i v tomto případě, kdy zákonodárce postihuje tzv. bez dalšího neoprávněné užití dat uložených v počítačovém systému nebo na nosiči informací, pokud předtím k nim získal přístup (ať oprávněně či nikoli). Již samotným takovým jednáním je ohrožen, či dokonce porušen zájem státu na ochraně těchto dat, a to bez ohledu na to, jak s nimi dále pachatel naložil, proč tak činil, co bylo důvodem, motivem či cílem takového jednání [v tomto směru na rozdíl od dřívější úpravy v § 257a odst. 1 písm. a) tr. zák.]. Pochopitelně nejsou zcela bez významu ani další okolnosti činu a promítají se, nejde-li přímo o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, jež jsou uvedeny ve vyšších odstavcích § 230 tr. zákoníku (jako je výše rozvedený úmysl překračující objektivní stránku, který byl v daném případě shledán za naplněný), do hodnocení společenské škodlivosti takového činu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve spojitosti s užitím kritérií uvedených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku (srov. k tomu stanovisko č. 26/2013-II. Sb. rozh. tr. a výklad uvedený dále). Mohou být též významné pro výběr druhu trestu a jeho výměru, ať už jako okolnosti charakterizující povahu a závažnost činu ve smyslu § 39 odst. 1, 2 tr. zákoníku, či jako okolnosti obecně přitěžující.

21. Přitom nepřípustným jednáním, které lze subsumovat pod „neoprávněné užití dat“, jež je postihováno v § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, je i jeho nedovolené kopírování na jiný nosič informací (který pak má pachatel ve své dispozici) – shodně ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2309.

22. Uvedený přístup k výkladu tohoto ustanovení zaujímá i recentní judikatura. Tak podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 7 Tdo 731/2015, chrání ustanovení § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku též před neoprávněným užitím uložených dat, jímž je jakákoli nedovolená manipulace s nimi, pokud nejde o případy uvedené v § 230 odst. 2 písm. b) až d) tr. zákoníku. Za neoprávněné lze přitom považovat takové jejich užití, které je v rozporu s právní normou nebo je činěno v rozporu se stanoveným účelem, popř. bez vědomí či souhlasu oprávněné osoby. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. 7 Tdo 932/2016, je předmětem ochrany tohoto přečinu primárně integrita a dostupnost počítačových dat a systémů, ochrana je poskytována počítačovým datům a počítačovým programům před neoprávněnými zásahy, které mohou mít vliv na existenci, kvalitu, správnost dat, a konečně ustanovení chrání i před neoprávněným užíváním uložených počítačových dat. Neoprávněným užitím dat (neboli počítačovou špionáží) je jakákoli nedovolená manipulace s daty uloženými v počítačovém systému nebo na nosiči informací. Neoprávněné bude takové užití, které je v rozporu s právní normou nebo je činěno v rozporu se stanoveným účelem, popř. bez vědomí či souhlasu oprávněné osoby. Shodně či podobně to konstatoval Nejvyšší soud i v dalších usneseních – např. ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 6 Tdo 848/2015, ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1479/2012, nebo ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1677/2011, a ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. 5 Tdo 781/2017.

23. Získáním přístupu se zde rozumí takové jednání, které umožní pachateli volnou dispozici s počítačovým systémem nebo nosičem informací a využití jeho informačního obsahu. Získat přístup k počítačovému systému nebo nosiči informací lze neoprávněně, ale i oprávněně. Nezáleží ani na důvodu, který vedl k získání přístupu (může to být náhoda, plnění pracovních úkolů, využití počítače pro zábavu, odcizení nosiče informací atd.). Rozhodující je, že obviněný neměl oprávnění plynoucí ze svolení poškozené obchodní společnosti E. ke kopírování předmětných dat. Lze tak uzavřít, že znak objektu i následku sledovaného přečinu byl v daném případě naplněn již tím, že obviněný jednal způsobem popsaným v § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku.

24. Rozhodně tak neobstojí tvrzení obviněného, že jednal v souladu s právem a neprovinil se ani proti interním předpisům. Obviněný jednal bez dovolení oprávněné osoby, kterou byl jeho tehdejší zaměstnavatel, poškozená společnost E. Obviněný export dat provedl z důvodu své vlastní potřeby a vlastního prospěchu při budoucím podnikání ve společnosti C. S. Jeho vysvětlení potřeby exportu dat a to, že data nalezená v archivních souborech v počítači společnosti C. S. se dostaly do počítače nedopatřením, soudy nižších stupňů důvodně odmítly. Obviněný exportem dat a v podstatě odcizením databáze svého zaměstnavatele nepochybně porušil jeho práva k nehmotným statkům. Z hlediska současného soukromého práva šlo o nehmotnou věc ve smyslu § 489 a § 496 odst. 2 obč. zák., jejímž vlastníkem byla poškozená obchodní společnost E., která jediná mohla rozhodovat o nakládání s databází včetně jejího rozmnožení kopírováním či exportem do jiného formátu. Jako správný tak lze při zjištěném skutkovém stavu shledat též závěr soudů nižších stupňů, že obviněný užil, tj. zkopíroval data uložená v počítačovém systému na vlastní nosič neoprávněně, neboť neměl svolení zaměstnavatele. Šlo o zneužití přístupu k počítačovému systému, neboť obviněný jako zaměstnanec obchodní společnosti E. bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele zkopíroval data z informačního systému v úmyslu je použít pro pozdější podnikání ve stejném oboru činnosti v rámci jím ovládané obchodní společnosti C. S. Data uložená v informačním systému QI, zejména číselník zboží, číselník obchodních partnerů a obchodní nabídku na dodání zboží, lze označit za obchodní tajemství ve smyslu § 17 obch. zák., resp. dnešního § 504 obč. zák., do kterého obviněný zasáhl nepřípustným způsobem, jak zapovídá i ustanovení § 51 obch. zák., resp. dnes § 2985 obč. zák. o

porušení obchodního tajemství, tedy konkrétní skutková podstata nekalosoutěžního jednání [srov. též § 44 odst. 1, 2 písm. h) obch. zák., resp. § 2976 odst. 1, 2 písm. h) obč. zák.]. Správně tak soudy nižších stupňů dospěly k závěru o nedovolenosti jednání obviněného při užití dat.

25. Za nedůvodné považuje dovolací soud i námitky obviněného, že nebyla naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty přečinu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Soudy nižších stupňů správně dovodily, že obviněný jednal s úmyslem přímým ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Obviněný velmi dobře věděl, že si pořizuje kopii údajů z databáze svého zaměstnavatele a že k tomu nemá oprávnění. Obviněný však při své argumentaci ohledně znaku zavinění vycházel ze zcela jiné verze skutkového děje, než který vzaly soudy nižších stupňů za prokázaný. Takové námitky ale neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu, jak bylo rozvedeno shora.

26. Nejvyšší soud se poté vypořádal i s ostatními dovolacími námitkami obviněného, jež se vztahovaly jednak k naplnění všech zákonných znaků přečinu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. h) tr. zákoníku, jednak k tvrzené chybné aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a principu ultima ratio soudy nižších stupňů ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, přičemž z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených je pokládal za nedůvodné.

27. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný M. M. v dovolání vznesl námitky, které zčásti obsahově neodpovídaly uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto se jimi nemohl zabývat. Protože se však jeho dovolání částečně opíralo o námitky, které bylo možné tomuto důvodu podřadit, ale Nejvyšší soud je neshledal opodstatněnými, odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.